

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Ondřeje Mrákoty, soudkyně Michaely Bejčkové a soudce Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **Ing. J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, Masarykova 31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 11. 2020, čj. 42728/20/5200-10423-709175, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 24. 5. 2021, čj. 59 Af 4/2021-47,

t a k t o :

- I. Žalobci **se neustanovuje** zástupce pro řízení o kasační stížnosti.
- II. Kasační stížnost **se zamítá**.
- III. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

[1] Žalobce se před krajským soudem domáhal zrušení rozhodnutí žalovaného, které je uvedeno v záhlaví. Protože žalobce společně se žalobou neuhradil soudní poplatek, vyzval ho krajský soud k jeho uhrazení. Žalobce na tuto výzvu reagoval žádostí o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[2] Krajský soud poté zaslal žalobci k vyplnění formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*. Následně soud obdržel od žalobce vyplněný formulář včetně příloh. Krajský soud však zjistil, že tvrzení žalobce nejsou úplná a neodpovídají skutečnosti. Proto rozhodl usnesením označeným v záhlaví o žádostech tak, že žalobci neustanovil zástupce pro řízení o žalobě ani mu nepřiznal osvobození od soudních poplatků.

[3] Žalobce (stěžovatel) napadl usnesení krajského soudu včasnou kasační stížností, jejíž součástí byla také žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

[4] V kasační stížnosti stěžovatel namítá, že krajský soud rozhodoval na základě domněnek a v odůvodnění napadeného usnesení zkreslil a vykonstruoval rozhodný skutkový i právní stav, ke kterému se stěžovatel nemohl vyjádřit. Tím porušil jeho základní práva garantovaná Ústavou. Stěžovatel vyjádřil přesvědčení, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce byly dostatečně odůvodněny a řádně a včas doloženy rozhodnými údaji. Stěžovatel navrhuje, aby NSS napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[5] NSS nejdříve posoudil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost je ze zákona zpoplatněna a stěžovatel musí být v řízení o ní zastoupen advokátem. Podáním kasační stížnosti proti procesnímu rozhodnutí (s výjimkou procesního rozhodnutí, kterým se řízení o žalobě končí) ovšem nevzniká stěžovateli poplatková povinnost (srov. usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS). Usnesení o neustanovení advokáta a osvobození od soudních poplatků, které krajský soud vydal v této věci, nepochybně je takovým procesním rozhodnutím. Na stěžovatele v tomto řízení se tak nevztahuje poplatková povinnost.

[6] Obdobné závěry dovodil rozšířený senát v citovaném rozhodnutí i ve vztahu k povinnosti být v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem. Jinými slovy, v případě stěžovatele není potřeba trvat ani na doložení zastoupení advokátem. Stěžovatel ovšem o advokáta požádal, proto se NSS dále zabýval jeho žádostí o ustanovení zástupce z řad advokátů.

[7] Z § 35 odst. 10 s. ř. s. vyplývá, že pro rozhodnutí o ustanovení zástupce zákon vyžaduje současné splnění dvou podmínek – jednak nedostatek prostředků, který by odůvodňoval osvobození od soudních poplatků, jednak nezbytnou potřebu ochrany práv účastníka řízení. NSS proto zkoumal, zda v případě stěžovatele existuje nezbytná potřeba ochrany jeho práv. Po předběžném zhodnocení obsahu kasační stížnosti dospěl k závěru, že v projednávané věci taková potřeba není dána. Kasační stížnost totiž splňuje požadované základní náležitosti a z jejího obsahu je rovněž zřejmé, proč stěžovatel považuje napadené usnesení krajského soudu za nezákonné. Protože není splněna jedna ze dvou nutných podmínek pro ustanovení zástupce z řad advokátů, neustanovil NSS stěžovateli zástupce a dále se věnoval věcnému přezkumu usnesení krajského soudu v rozsahu námitek, které stěžovatel uplatnil.

[8] Kasační stížnost není důvodná.

[9] Podle § 36 odst. 3 věty první a druhé s. ř. s. *účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno.* Osvobození od soudních poplatků představuje výjimku z pravidla, že žaloba proti rozhodnutí správního orgánu je na základě zákona zpoplatněna. Účelem je zejména ochrana účastníka řízení

pokračování

nacházejícího se v tíživé finanční situaci před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích (srov. rozsudek NSS ze dne 6. 6. 2012, čj. 2 Ans 6/2012-12).

[10] Účastník řízení, který chce být z důvodu své nemajetnosti osvobozen od soudních poplatků, přitom nejenže musí o osvobození z tohoto důvodu sám aktivně požádat soud, ale zejména musí svá tvrzení doložit (důkazní břemeno). Aby soud tuto povinnost žadatelům o osvobození od soudních poplatků alespoň částečně ulehčil, zpravidla jim poskytne k vyplnění formulář, který obsahuje určité typové okruhy otázek pro dostatečné zjištění finanční a sociální situace žadatele. Jak NSS ověřil ze spisu krajského soudu, stalo se tak i v případě stěžovatele. Stěžovatel však tento formulář nevyplnil úplně a v souladu se skutečností. Zejména uvedl, že nevlastní žádný hodnotný majetek vhodný ke zpeněžení, ačkoliv takový majetek (postižený v exekučním řízení) vlastní.

[11] V kasační stížnosti sice stěžovatel tvrdí, že podmínky pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce jsou „*řádně a včas soudu prokázané a doložené rozhodnými údaji*“, toto jeho tvrzení však opět zůstalo obecné a nepodložené. Stěžovatel neuvádí žádné konkrétní okolnosti, na jejichž základě by bylo možné vyvrátit závěry krajského soudu nebo je jakkoliv zpochybnit. V takovém případě se tvrzení stěžovatele jeví nevěrohodné. Krajský soud posoudil stěžovatelovu žádost na základě dostupných relevantních informací a současně nebylo jeho povinností vyhledávat další informace za stěžovatele. Nelze se proto ztotožnit se stěžovatelem, že krajský soud rozhodoval na základě uměle vykonstruovaného skutkového a právního stavu.

[12] Napadeným usnesením nebylo stěžovateli upřeno ani právo na přístup k soudu, neboť o jeho žádosti bylo řádně rozhodnuto, byť v jeho neprospěch.

[13] Protože u stěžovatele nebyly splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, nebyly naplněny ani předpoklady pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 9 s. ř. s. V řízení o žalobě přitom zastoupení advokátem není povinné.

[14] NSS proto kasační stížnost zamítl jako nedůvodnou.

[15] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a § 120 s. ř. s.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 11. října 2021

Ondřej Mrákota
předseda senátu